

Bloemen en planten met een verhaal

door: Karolien Bloemsaat

Liefhebbers van tuinen raken vaak niet uitgepraat over hun bloemen en planten. Graag doe ik daar een schepje bovenop. Veel gewassen hebben een geschiedenis. Ze zijn verbonden met mythes en legendes of komen voor in de folklore. Over enkele vertel ik hier weer wat wetenswaardigheden.

Hyacinthoides non-scripta

Hyacinthoides non-scripta (synoniemen: *Endymion non-scripta*, *Endymion nutans*, *Scilla non-scripta* en *Scilla nutans*) (**Wilde Hyacint** of **Boshyacint**). Over de naamgeving van deze plant lijken de geleerde heren het niet helemaal eens te kunnen worden, maar daar trekt dit mooie bolgewasje zelf zich natuurlijk niets van aan. Het bloeit in april en mei en is geschikt voor verwildering in de halfschaduw.

In de Griekse mythologie bestaat een verhaal over de mooie, jonge Hyacinthus. Door zijn uitzonderlijke schoonheid viel hij in de smaak bij de goden. Zowel Zephyrus, de god van de wind, als Apollo, o.a. de god van het licht, waren verliefd op hem.

Hyacinthus verkoos Apollo. Ze brachten hun dagen samen door met wandelen, jagen en discuswerpen. De jaloerse Zephyrus kon dit alles niet verdragen en hij zong op wraak.

Op een dag, toen de geliefden weer eens bezig waren hun krachten te meten met de discus, blies Zephyrus de schijf met zijn geweldige adem tegen het hoofd van Hyacinthus. De schone jongeling stierf ter plekke.

Apollo was diep bedroefd. Ter nagedachtenis en als troost liet hij de prachtige paarsblauwe bloem groeien op de met bloed doordrenkte bodem. Op de bloem zaten tekens die leken op de Griekse woorden ai, ai, wat 'smart' betekent. In het Engels heet deze bloem Blue Bell. Maar waarom Toon Hermans in zijn sketchje Vader gaat op stap een 'Blue Bell aus Berlin' opvoerde, is me een raadsel. Misschien gewoon omdat het zo lekker klonk.

Fritillaria meleagris (foto van internet)

Fritillaria. De naam *Fritillaria* is afkomstig van het Latijnse woord fritillus, wat dobbelbeker betekent. Er bestaan zeer veel soorten van dit gewas. De bekendste zijn de Kievitsbloem, met haar dambordachtige klokje en de scharlakenrode Keizerskroon.

De **Kievitsbloem** (*Fritillaria meleagris*) komt in ons land ook in het wild voor, vooral in drassige weilanden. De **Keizerskroon** (*Fritillaria imperialis*) komt van oorsprong uit Perzië en de landen daaromheen. Deze statige plant spreekt kennelijk zo tot de verbeelding, dat er meerdere volksverhalen over gaan.

Eén daarvan is dat de bloem vroeger wit zou zijn geweest, en bloeide in de tuin van Gethsemane op de Olijfberg, waar Jezus gevangen genomen werd. Alle bloemen die er bloeiden bogen hun hoofd uit mededogen, behalve de Keizerskroon. Die bleef trots rechtop staan. Toen Jezus hem vriendelijk berispte, boog hij zijn hoofd en bloosde van schaamte. Daarbij vielen er tranen uit zijn statige bloem.

Een andere sage gaat over een Perzische koningin in een ver verleden. Ze was een buitengewone schoonheid, reden waarom de koning haar wantrouwde en haar beschuldigde van ontrouw. De koning verdreef haar daarom uit het paleis. Diep bedroefd dwaalde ze over de velden, overtuigd van haar onschuld. Daarbij huilde ze zo erg vanwege dit onrecht, dat haar lichaam ineen kromp tot de afmeting van een plant. Toen ze tenslotte stilhield wortelden haar voeten - door tussenkomst van de goden - vast aan de grond. Zo veranderde ze in een keizerskroon. En nog steeds draagt de bloem de waardigheid die de koningin had in haar menselijke vorm.

Fritillaria imperialis (foto van internet)

Convallaria majalis (**Lelietje-van-dalen, Meiklokje**). De tweede naam van dit plantje, *majalis*, betekent letterlijk: van de maand mei. En terecht, want geen gewas houdt zich zo nauwgezet aan de bloeitijd als het Lelietje-van-dalen. De bloemetjes zijn geliefd in bruidsboeketten en dat is niet alleen om de zoete, tere geur. Het Lelietje-van-dalen staat symbool voor zuiverheid en onschuld.

Convallaria majalis (foto van internet)

In België bestaat de traditie om op 1 mei een tuiltje Meiklokjes te schenken aan alle mensen die men liefheeft. Dat is waarschijnlijk een overblijfsel van een oud Germaans gebruik. Het Lelietje-van-dalen zou volgens de Germanen gewijd zijn aan Ostara, de godin van de lente en het opkomende licht. Om haar te eren ontstaken de Germanen vreugdevuren, waar ze Meiklokjes in gooiden als uiting van respect voor de godin.

Met de opkomst van het christendom kwam er een einde aan dit ritueel. Ostara werd ingeruild voor Maria, die nu de eer heeft om in mei de bloemetjes rond haar beeld te hebben.

Uiteraard is dit plantje al sinds eeuwen in gebruik bij de parfumbereiding. Het extract was ooit zo waardevol dat het Aqua Aurea (goudwater) werd genoemd. Men bewaarde het dan ook in gouden of zilveren vaten. Heden ten dage is het nog steeds een belangrijk bestanddeel in de parfumindustrie en een zeepje met de geur van Lelietjes-van-dalen kunnen de meeste mensen wel waarderen.

Een laatste eigenaardig weetje is dat de klokjes vroeger werden verwerkt in liefdesdrankjes. Dat is weer eens wat anders dan spinnen, harten van gehangenen of gemalen neus van de neushoorn. Maar alle delen van de plant zijn giftig, zelfs het water waarin een boeketje heeft gestaan. Het moet dus zo zijn geweest dat personen, die van zo'n elixer gedronken hadden, eerder een dokter nodig hadden dan een minnaar of minnares.

